

A múlt köde

RÉVÉSZ SÁNDOR

1999 igen hűvösen kezdődött. A hajléktalanok lapja számára Győri Péter, a Fővárosi Közgyűlés szociális és lakásügyi bizottságának elnöke készít összeállítást arról, hogyan alakult az utóbbi évtizedekben a megfagyottak száma. Rosszul. Egyre többen lettek. A kilencvenes években már évente kétháromszázan. Legtöbbjüket nem szállíthatták meleg helyre az utcáról, mert otthon fagytak meg. Többnyire magányos, elfelejtett vidéki emberek.

A lap hátoldalán a fedél nélkül ismert öreg költője, Törppapa emlékezik meg egy zuglói csárdáról:

„Van a XIV. ker.-ben egy gyönyörű csárda,
Kulturált a helyiség, szép tiszta a járda.
Nem jár ide „Gróf”, nem jár ide báró.
Jó ember a „tulaj”, szép a kiszolgáló.
Ide járok én is, tudnám miért szeretnek?
Tán mert öreg vagyok, ezért elviselnek.

./.../

Utószó: Köszönöm, hogy elfogadnak köszönöm, hogy élni hagynak.”

Dési János szerint „a megfagyott hajléktalanok jó részét mi öljük meg”. „A Volán illetékes egyenesen arra hivatkozik, hogy azért nem engedik be a váróterembe a hajléktalanokat, mert nemegyszer maguk az utasok kérik, távolítsák el a helyiségekből őket. És senki nincs, aki – ha kell, hatalmi szóval, miniszteri rendelettel, vezérigazgatói utasítással és a többi – azt felelné erre: lehet, hogy a kedves polgártárs egy kicsit bűdös, de ha kitesszük a fagyba, lehet, hogy megöljük. Tessék egy kicsit megértőbbnek lenni. A budapesti metróból éjszakára kizárják a hajléktalanokat. A főváros vezetése, élén a liberális főpolgármesterrel nem utasította a BKV-t, hogy legyen szíves megoldást találni. ./.../ Az egyházak »nem gondoltak« a templomok megnyitására. Miért is gondoltak volna éppen ők. ./.../ »a nap-pali időszakban is sok kegytárgynak kél lába«, fogalmazott egy katolikus egyházi vezető.” (Gyilkos hideg, Népszava, január 5.) Inkább a hajléktalan lába fagyjon, mint a kegytárgy lába keljen.

Az egyházaknak egyre több a veszítenivalójuk. Az 1999-es költségvetésben az egyházi célú kiadások körülbelül másfélszeresükre nőttek az előző évihez képest, pedig azelőtt sem csökkentek. Sőt. Az egyházaknak 1999-ben körülbelül négyszer annyi ju-

tott, mint az Antall-Boross-éra végén. (Mínusz infláció, persze.) Ha ez a növekedés, amely azóta is folyvást folytatódik, ennyire indokolt, akkor az Antall-kormány bizony rossz mostohája lehetett az egyházaknak. Miért nem figyelmeztették akkor a miniszterelnököt, hogy ennyiből nem lehet kihozni a keresztény Magyarországot? És még az is huncut, komenista vallásüldöző, aki a többszörösét adja.

Mint tudjuk, decemberben a KDNP és az MDNP médiakurátorait ellenzékieknek számolták el. Január 4-én a KDNP elnöksége felszólította a korábban delegált kurátorait, hogy mondjanak le, mert a párt nem sorolja magát az ellenzékhez, de a kurátorok visszautasították az ötletet, és semmi kifogásuk nem volt ellene, hogy ellenzékiként számoljanak velük. A három minősítettből kettő, Lukács Tamás és Kovács K. Zoltán a Fidesszel választási szövetséget kötött, és a Fidesz frakciójában magát bőségesen képviselő Magyar Kereszténydemokrata Szövetséghez tartozott, a harmadik meg Czákó Gábor volt. Világos: a Gicz György vezette KDNP már ellenzéki volt, ezért nem fogadta el az ellenzéki minősítést, viszont a három kurátor nem volt ellenzéki, ezért fogadta el az ellenzéki minősítést.

Szabó Iván, az MDNP tiszteletbeli elnöke sem találta egészen rendjén valónak, hogy „a kormányban három politikai államtitkárral és két miniszteri kabinetfőnökkel reprezentált Magyar Demokrata Néppártból parlamenti döntéssel ellenzéki párt lett. ./.../ Én magam – sok képviselőtársammal együtt – annak tudatában szavaztam meg a média-törvényt, hogy az érintett testületekben szavaltja a politikai egységlét. Mára kiderült, hogy kabalisztikus Talmud-magyarazattal más is kiolvasható belőle... bebizonyosodott, hogy nem tanácsos kétezer éves bölcsességet figyelmen kívül hagyni: »A betű öl, a lélek pedig életet ad.« (Pál apostol 2. levele a korinthusiakhoz).” (HVG, 1999. január 23.)

A Magyar Televízió átalakul. A Nap-kele elvont a Baló György vezette TV 3-ra. Havas Henrik azonban nem vonult velük. Január 4-én ő köszöntötte a tévénezőket az új reggeli hírmagazin, a Szabadság tér műsorvezetőjeként. Sokan nem tudták, hogyan tudott ott maradni. Hát úgy, hogy bírja a nyomást: „Óriási volt a nyomás rajtam. Ha ugyanis a TV 1-et választom, a közvélemény és a politika egy része azt mondja, megalkudtam, a jelenlegi kurzus mellé álltam. Tudtam, Heltaiék ajánlata azt jelenti, hogy egyrészt jelképezem a folyamatossá-

got, másrészt legitimálom az új műsort. Ha viszont Gyárfással átmegegyek a TV 3-ra, kineveznek minket a sajtószabadság bajnokainak. Amit enyhén szólva is nevelésnek tartok, mert szerintem Gyárfás nem több, mint egy vérbeli üzletember.” Havas Henrik volt az első, aki rivális csapatokat készített fel egymás ellen: „1994 tavaszán én készítettem fel a választásokra az MDF, az SZDSZ és az MSZP embereit. Ezt mindenki tudta, de nem zavart senkit. »A Henrik az ilyen« – mondták, s ezzel el volt intézve.” (Vándor Ágnes interjúja, Népszabadság, január 7.)

A hetedik napon a Szabadság tér helyén Pálffy G. István eregeti az Aranyfűstöt, a Vasárnapi Ujságtól szalasztott Belényesi Csaba felügyelete alatt. A politikai műsorokra Feledy Péter vigyázott, aki megpróbálta suttymban háttérbe szorítani a nemzeti erőket, de lebukott. A vidék-és önfeljesztési miniszter levélben tiltakozott az ellen, hogy a berlini mezőgazdasági kiállítást értékelő ferihegyi sajtótájékoztatójáról szóló tudósítás kimaradt a Híradóból. Torgyán levelében elárulta: ő már előre tudta, hogy ki fog maradni, ezért közvetlen munkatársai még az adás előtt felhívták Feledy Pétert, aki anyagtorlódásra hivatkozott. Torgyán megállapította, hogy a betorlódott anyagok sokkal lényegtelenebbek voltak, mint ami kirekedt, s ezért a felelősök elmarasztalását sürgette az MTV ügyvezető elnökénél, aki megígérte, hogy ki fogják vizsgálni az ügyet.

Persze ellenzékiek is panaszkodtak. A Népszabadságra például. Horn Gyula és **Eörsi István** egymás mellett panaszkodott január 6-án az Érvek, vélemények oldalán. **Eörsi** azt nehezményezte, hogy a lap a szellemiségével összeegyeztethetetlen nézeteknek is helyt ad, és ezzel becsapja olvasóit. Horn Gyulának pedig az fájt, hogy a Tamás Gáspár Miklós „Új osztálypolitika” című cikkével indult vitában csak a hasonlóan gondolkodók kapnak szót: „a szerkesztő fontosnak tartotta közreadni ti. Bayer Zsolt cikke alatt (az addigi hozzászólók névsorát – R. S.) Tamás Gáspár Miklós, **Eörsi István**, Debreczeni József, Vitányi Iván, Verő László, Schmidt Mária, dr. Papp György. Vajon miért csak a hasonlóan gondolkodók kapnak szót – akik csak rész kérdésekben vitatkoznak esetleg egymással?... Csak nem követelményként fogalmazták meg a rovat szerkesztői a maguk számára az együtt gondolkodók szerepeltetését?” Lehet, hogy a volt miniszterelnöknek kicsit nagyobbakat kellett volna hallgatnia, mielőtt „Ugorgyunk!”-ot kiáltott a Nyilas Misijének.

1999.
j a n u á r

Január 6-án új szerdára ébredt Magyarország. 7 óra 41 perckor a Magyar Rádió műsorvezetője felkonferálta Orbán Viktor „szokásos heti interjúját”. A miniszterelnök ugyanis már rögtön elsőre szokásos volt. Kondor Katalin, a Kossuth rádió megbízott főszerkesztője nemkülönben. Ő már ekkor is úgy gondolta, „állandóan értékelni kell a visszajelzéseket, és ha rossz a visszhangja, le kell venni a műsorról”. (Magyar Narancs, január 14.) Megtörtént. Részben.

Stumpf István a Kadhafi-szindróma tüneteit mutatta. Egyik egyesítési kísérletből a másikba esett. Decemberben a Magyar Hírlapot akarta összevonni a Magyar Nemzettel. Ez nem jött össze, mert Marquard úr, a Magyar Hírlap tulajdonosa kirúgta a kormányt. Januárban megkezdődött a Napi Magyarország és a Magyar Nemzet összevonásának előkészítése. Amikor erről az összevonásról faggatta Havas Henrik a Szabadság térben a kancelláriaminisztert, ő váratlanul fölvetette, hogy a Magyar Rádió és a Magyar Televízió összevonását is jó ötletnek tekintene. Havas Henrik az interjú végén nyomatékosan kérte a miniszter közbenjárását annak érdekében, hogy a miniszterelnök ne csak a rádióban, de a TV 1-en is jelenjen meg rendszeresen. A Henrik az ilyen.

Január 16-ra tüzték ki a fővárosi roma önkormányzati választást, 23-ra pedig az országosat. A folyamatosan kormánypárti fővárosi roma önkormányzat vesztesre állt. A 116 elektor közül hatvan Zsigó Jenő folyamatosan ellenzéki Roma Parlamentjének listáját támogatta. Ez a hatvan el is ment választani a Városháza dísztermébe, de a kisebbség távol maradt, az önkormányzat megválasztásához pedig az elektorok 75 százalékának jelen kellett volna lennie. A vesztesjelöltek úgy gondolták, ha ők nem nyerhetnek, ne nyerjen senki. Nekik már volt nyerőnivalójuk. Néhány héttel korábban megalakították a Roma Polgári Tömörülést (RPT), mely együttműködési megállapodást kötött a Fidesz fővárosi frakciójával. A bojkottról határozó megbeszélést a bolgár önkormányzat székházában tartották, ahol a Nemzeti Etnikai és Kisebbségi Hivatal elnöke, a '98-as országgyűlési választásokat a Fidesz színeiben elbukó Doncevs Tósvólt a gazda.

Az országos roma önkormányzatot uraló Lungo Drommal szemben létrejött a Roma Társadalmi Összefogás nevű választási szövetség. Élt 16 napot. Karácsony előtt aláírták, vízkeresztkor felbomlott. Legjelentősebb szervezeteit kivásárolta a Lungo

Földi László

Havas Henrik

Drom „belső ellenzéknek”. Akik megmaradtak, még mindig visszaadhatták volna a kölcsönt a fővárosi bojkottért, és megírhathatták volna az országos kisebbségi önkormányzat megválasztását, de nem tették. A maflák.

A választás lezajlott, s nem volt se piszkosabb, se tisztább, mint négy évvel korábban és később. A Lungo Drom saját buszáin, saját cégére alatt szállította a BNV pavilonjához csapatait, akik azután „Flóri, Flóri” csataüvöltéssel üdvözölték vezérüket. A szavazatszámoló bizottságba csak a Lungo Drom emberei kerültek be. A választás érvényességéhez szűken elegendő, 2798 elektor jelenlétét regisztráltak, de csak 2262 szavazólapot adtak le. Ezek tíz százaléka is érvénytelen volt, s már a szavazásra jogosult elektorok ötödének x-ével is mandátumhoz lehetett jutni. A bejáratot és a regisztrációt figyelő vesztesek szerint egyáltalán nem volt meg a kellő számú elektor, az OVB szerint megvolt, csak jelentős részük a szavazás előtt távozott. (Sose fogjuk megtudni, mi az igazság, csak azt tudjuk, hogy a Legfelsőbb Bíróság jelenlegi jogértelmezése szerint mindegy is lett volna. Ha a Legfelsőbb Bíróság már 1995-ben is tudott volna értelmezni, soha nem alakult volna meg az Országos Cigány Önkormányzat, Farkas Flórián soha nem lett volna annak az elnöke, és akkor nem is lehetett volna őt megbuktatni.) Az mindenesetre biztos, hogy voltak távozók, akik hátrahagyták a szavazókártyájukat, amire a szavazólapokat kiadták. Így azután, akik ráértek, több lapot is kitölthettek. (Az egyik szemfüles operátor megleste a Lungo Drom egyik vezetőjének, Lukács Mihálynak a nyitott irattartóját, amelyben egy egész paksaméta szavazólap volt. Rytkó Emília, az Országos Választási Iroda nevében azonnal felháborodott. Nem a paksaméta, hanem az operátor miatt. Rytkó Emília azóta az Országos Választási Iroda vezetője lett, Lukács Mihály pedig a Fidesz országgyűlési képviselője.) A lapokat a nyílt színen töltögették ki. A Lungo Drom egyik röplapján direktre fel is szólította híveit a választási törvény megsértésére: figyeljék a szomszédjukat, jól ikszelget-e. A levezető elnök szavazás közben folyvást bekiabált a mikrofonba, hogy eligazítsa azokat, akik eltévedtek a szavazólapon.

A fővárosi romák képviselőtét is polgári módon rendezték el. A többség győzelmét elbojkottáló polgári roma minoritás vezetői a Lungo Drom listáján bekerültek az Országos Cigány Önkormányzatba, és megállapodást kötöttek magukkal, miszerint ők lesznek a budapesti romák legitim képviselői. Spirk József még a fővárosi és az országos választás előtt ezt írta a Népszavában: „Sokan már most a 2003-as választáson töprengenek: talán majd az végre legitim lehet.” (Roma kiegyezés, január 8.)

Volt egy magyar-történelem-filozófia szakos tanár. Nehéz és remek ember. Négy gyermek és egy iskola atyja. Az első és egyetlen magyarországi ci-

Ausztriai buszbaleset

FOTÓ: VELLEDEITS ÉVA

gány gimnázium, a pécsi Gandhi igazgatója, Bogdán János. Január 9-én közúti balesetben meghalt. Gimnáziuma túlélte őt, bár a kormány 70 millió forintot elvett a költségvetési támogatásából.

Volt tizenhét kamasz diák. És egy vén autóbusz, mely Ausztriából hazafelé jövet a halálba vitte őket. A Magyar Narancs vezércikke szerint „valamennyien büntársaknak tekinthetjük magunkat. Magyarországon tizenöt-húsz éves buszok szállítják az embereket, kész. Gátlástalan (féktelen) ipari hulladékok merészkednek a világ szeptentínjére, farukon egy H betűvel. Hogy ők majd megússzák, majd föl se tűnnek, hazasunnyognak ép bőrrel.” (Marad a szégyen és a fájdalom, január 28.)

Volt egy szenvedélyes vasutas, aki két végéről égette a gyertyát, s a gyertya január 6-án, a Magyar Köztársaság eddigi leghosszabb vasutassztrájkjának vége felé elfogyott. Sipos István, a MÁV vezérigazgatója január 5-én késő éjszakáig tárgyalta a Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezetének vezetőivel, majd az irodájában lefeküdt és meghalt. A kormánypártok másnap megdöbbenésüknek adtak kifejezést, hogy a VDSZSZ a haláleset ellenére sem függesztette fel a sztrájkot, Gaskó István, a VDSZSZ elnöke szerint viszont azok voltak a kegyelemsértők, akik „Sipos István halálát a munkáltató taktikai előnyeként óhajtották kihasználni”. Katona Kálmán miniszter megfenyegette a sztrájkolókat, hogy ha nem veszik fel a munkát, elmarad az év végi jutalom. Horváth Béla, Csurka István és a Nemzeti Egységmozgalom (Gyurkovics Tibor, Makovecz Imre, Melocco Miklós stb.) megállapították, hogy az ellenzéki pártok, a munkásérdekek mögé bújó nemzetközi nagytőke, a szovjet megszállók kiszolgálói, a taxisblokád puccsistái stb. az ország megbénításával próbálják megzavarni a kormány békés építő munkáját. A sztrájk végül 8-án úgy ért véget, hogy a Fővárosi Munkaügyi Bíróság

jogellenesnek nyilvánította. A munkáltató is, a kormány is és pártjai is úgy érezték, hogy övék az erkölcsi győzelem, viszont öt hónappal később, amikor a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a sztrájk mégiscsak törvényes volt, már senkit sem érdekelt, hogy kié az erkölcsi vereség.

Orbán Viktor január elején átszólta a Kosuth tér egyik oldaláról a másikra: hej, te múzeum vagy micsoda, három hónap alatt elkotródj abból a nagy palotából, mert ezentúl az én kormányom akar ott lakni. A miniszterelnök úgy mesélte: szólt neki az Áder, hogy sürgősen keressen más helyet a kormányának, mert a polgári demokrácia erkölcsi szerint nem élhet két hatalmi ág egy fedél alatt. A miniszterelnöktől azonban nemcsak azt kérdezték, hogy miért

költözzön el a Kúria épületéből a Néprajzi Múzeum, hanem azt is, hogy hová, miből és miként. És ezek a kérdések azután el is vették a miniszterelnök kedvét a Kúriától. Ha előbb érdeklődik, aztán intézkedik, bizonyára megtudhatta volna, hogy egy jelentős múzeum költözködését több évig készítik elő, több évig bonyolítják le, és belekerül néhány milliárd forintba, de a kaján újságíró nem annak örül, ha a kormányfő körültekint, hanem annak, ha blamálna magát.

Egy üzlet elindult. Ki tudta, hol áll meg? Földi László, az Információs Hivatal volt ezredese, akit a Horn-kormány idején büntetőeljárás alá vontak, s akiről azt gyanították, hogy a Nyírfa-ügyben információkat

Torgyán a Fradi tábor közepén

FOTÓ: SOPRONYI GYULA

szivárogtatott ki az akkori ellenzéknek, lényegében készpénz nélkül, kedvezményes kölcsönökkel november végén megvett egy 53 millió forint alaptőkével rendelkező céget, a Defendet. A Defend a Postabank cége volt, és addig leginkább a Postabank őrzésével foglalkozott. Kisebb tulajdonosait hatékony és nagyszabású ellenőrzésekkel még az ősszel rászorították tulajdonrészük eladására. A Defend új felügyelőbizottságába bekerült Gálszecsny András, az

Antall-Boross-kormány egykori titokminisztere és Bárándy György, Földi védőügyvédje. Január folyamán a Magyar Fejlesztési Bank és az ÁPV Rt. hatókörébe tartozó állami cégek és egyéb állami intézmények sorra felmondtak az addigi őrző-védőjüknek, és hamarosan a Defend védte a Postabankon kívül a Magyar Fejlesztési Bankot, a Trezorg Kft.-t, a Bizományi Áruház és Záloghitel Rt.-t, a Szerencsésjáték Rt.-t, a balatonöszödi kormányüdülőt, az országgyűlési képviselők klubját, a Miniszterelnöki Hivatalt. És pláne a Polgári Bankot.

A német Kereszténydemokrata Unió, a CDU elhatározta, hogy a Fideszhez hasonló párttá válik: felkarolja a kisgazdákat. A párt külkapcsolataiért felelős Guido Herz Budapestet járt, és nevéhez méltóan nyilatkozott: „Az elmúlt években voltak ugyan bizonyos félreértések a nyugat-európai keresztény konzervatív pártok és a Független Kisgazdapárt között, azonban a párt vezetőinek az 1998-as országgyűlési választásokon tanúsított magatartása meggyőzte e pártokat arról, hogy az FKGP felelősen gondolkodik és viselkedik, így minden akadály elhárult az együttműködés elől.” Lányi Zsolt köszönte meg megalapozottan a megítélését, hogy az FKGP hamarosan tagja lehet az európai keresztény konzervatív pártok nagy családjának.

Ami a családi ügyeket illeti, Torgyán József ragaszkodott a már amúgy is eloszlott kételyek további oszlatásához: „Népszava: Tudatosan nem kérdezem Önt a családtagjai elhelyezésével kapcsolatban. Torgyán József: Én meg tudatosan beszélni akarok róla. Az egyetlen, amit tettem, hogy hónapokkal ezelőtt, amikor megkérdezték: tudnék-e valakit javasolni a Malév igazgatóságába, azt válaszoltam, hogy senki mást nem ismerek a menyemen kívül, aki ténylegesen kisgazda és szakmailag is rátermett. /.../ Nem hiszem, hogy nálam vagy a családomnál puritánabb embereket talál ebben az országban.” (Torgyán és az államfőjelöltség, Népszava, január 14.)

Torgyán számtalan példával támasztja alá állítását, melyek közül az a legmeggyőzőbb, hogy a Fradi pártelnöki posztját is ingyen látja el. Nemcsak egyszerűen ellátja, de oroszlánként küzd a Fradi vagyonáért, amelyet meg akarunk kaparintani a sötétben bujkáló MTK-drukkerek: „a Ferencváros esetében fokozott érzékenységgel kell számolni, hiszen a Fradit utoljára Rákosi Mátyás akarta szétverni, elvenni a létesítményeit. Tehát bárki nyúl a Ferencváros vagyonához, annak számolnia kell a már említett érzékenységgel. Hiszen gondoljon csak bele, önmagában Fradi-drukkernek lenni is azt jelentette, hogy szembeállok a kommunizmussal, vagyis az FTC most nem kerülhet olyan helyzetbe, hogy az MTK-drukkerségéről közismert sportminiszter rendelkezése alá kerüljön.”

Torgyán sikerrel járt, az FTC nem került Deutsch-tulajdonba. Így óvta meg Torgyán Várszegi Gábort attól a kellemetlenségtől, hogy majdan egy MTK-drukkerrel kelljen a Fradiról alkudoznia.